

een schrijver, een geboren „lettré”, een dier zeldzaam geworden grand-seigneurs in de letteren, laatst overgeblevenen van het uitgestorven ras van boekenminnaars, wier privé bibliotheek het hart was van hun huis en een der pijlers, waarop de beschaving van een land rustte. Naast den hartstochtelijk werkzaam schrijver, leefde in Robbers die even hartstochtelijk belezen „lezer”, en de titel van zijn bundel „Van stilte en stemming” moet in de nobele atmosfeer van zijn boekenkamer zijn ontstaan. Men behoefde hem daar maar een fraai gebonden deel uit de liefdevol gerangschikte rijen te zien nemen, met behoedzame, schier koesterende handen, om te beseffen, welk een zeldzame verschijning deze ingetogen „letterkundige” in onze uitgelaten wereld nog was. Men behoefde hem maar te hooren vóórlezen, met zijn licht-omfloersde, uiterst gevoelige stem, om zijn zelden misplaatste bewondering — voor een proza-bladzijde, een enkelen versregel — te deelen.

Deze even rustige als vurige vereering van „het boek”, voor al wat goed en schoon is in de letterkunst van alle tijden, hij heeft haar op tal van ontvankelijken in zijn omgeving overgebracht; zij heeft hem zelf gedragen door een in den eeredienst der schoone letteren gelukkig leven — „van stilte en stemming” — heen.

Zóó ongeveer was het innerlijk. In het uiterlijke leven was Herman Robbers een weerbaar man. Nu hij plotseling niet meer in ons midden is, nu zijn dood — onverwacht — ons des te dieper heeft geschokt en onzen blik verheldert in de ontroering van het oogenblik, nu is het dit wat ons, doordat het in schijnbare tegenstelling tot zijn zachtheid staat, het sterkst treft. Overgevoelig, haast vrouwelijk teer van hart, was het zijn wil deze gevoelens de baas te blijven. Zijn afkeer voor het valsch sentiment, deed hem de sentimentaliteit, waartoe hij neigde, verachten. Het was duidelijk, dat hij „als een man” wilde staan tegenover de hardheid van het leven, ook daar, waar zijn deernis hem week dreigde te maken.

De mannelijke ernst, de zedelijke moed, de goede trouw, de handslag, het onkreukbaar woord, dit waren de dingen, waaraan hij de hoogste waarde hechtte, waarvoor hij in de houding stond en de reacties van zijn lichtbewogen gemoed bedwong.

Op dezen grondslag schreef hij zijn geheele oeuvre. De figuur van den drukker Croes in „De gelukkige familie” staat er borg voor, en het was stellig geen inval van het oogenblik, dat hem den ondertitel: „Een mannenleven” deed geven aan de trilogie „St. Elmsvuur”, „Op hoge golven” en „De Thuisreis”.

Hij heeft die weerbaarheid noodig gehad ook in de jaren, toen de „familieroman” tijdelijk in discrediet geraakte en een jongere generatie, bij gebrek aan aanvechtbare Nederlandsche romanschrijvers in het algemeen, Robbers' levenswerk tot mikpunt maakte van haar theorieën. Zij heeft hem in staat gesteld die speldenprikken te verdragen met — een ieder zal het moeten